

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 17

2010-01-29

VARDYNO SKYRIAUS DARBUOTOJAI VYKO Į
LVOVO NACIONALINĘ V. STEFANIKO BIBLIOTEKĄ

Šių metų sausio 10–22 dienomis Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriaus darbuotojai dr. MARINA ČISTIAKOVA ir prof. habil. dr. SERGEJUS TEMČINAS vyko komandiruotėn į Lvovą (Ukraina), kur Nacionalinės V. Stefaniko bibliotekos rankraščių skyriuje rinko medžiagą Lietuvos mokslo tarybos finansuojamam projektui *Lituanika: LDK etnokonfesinių mažumų raštijos paveldas II*.

Lvove veikiančio Ukrainos katalikiškojo universiteto kvietimu jie taip pat apsilankė šio universiteto Liturgikos centre, kur skaitė vietiniams specialistams paskaitą apie slaviškosios himnografijos raidą ir pristatė 2008 metais LKI leista dr. M. ČISTIAKOVOS monografiją „Vilniaus rankraščių sinaksarų tekstologija: rugsėjis–lapkritis“.

Lietuvių kalbos institutas su Valstybine lietuvių kalbos komisija sėkmingai bendradarbiauja vykdydami projektus, susijusius su lietuvių kalbos tyrimais ir išsaugojimu.

Šiuo metu vykdomos dvi programos:

„Tarmių ir etninių vietovardžių išsaugojimas 2001–2010 m.“,
„Valstybinės kalbos norminimas, vartojimas, ugdymas ir sklaida 2006–2015 m.“.

2010 METAIS LKI RENGiami VLKK REMIAMi PROJEKTAI

TARMIŲ TEKSTYNO KŪRIMAS

2005 m. pradėtas kurti Lietuvių kalbos instituto *Lietuvių tarmių tekstynas* (bandomąjį jo modelį žr. <http://www.lki.lt/tarmiuarchyvas/>). Projekte numatyta pateikti tarminių tekstų pavyzdžių daugiau nei iš 40 Lietuvos vietovių (maždaug tiek punktų Lietuvos teritorijoje numatyta ir „Europos kalbų atlase“. Tarmių tekstus pirmiausia numatyta pateikti atskiromis knygomis (serija „Tarmių tekstynas“) su kompaktine plokšte, o vėliau – ir internete.

Šio projekto lėšomis jau išleista *Mielagėnų apylinkių tekstai* [Vilnius, Lietuvių kalbos institutas, 2006 metai, sudarė VYTAUTAS KARDELIS], *Griškabūdžio apylinkių tekstai* [Vilnius, Lietuvių kalbos institutas, 2008 metai, sudarė RIMA BACEVIČIŪTĖ, VILJA SAKALAUŠKIENĖ], *Širvintiškių tekstai* [Vilnius, Lietuvių kalbos institutas, 2009 metai, parengė ŽANETA MARKEVIČIENĖ, VALDIMANTAS MARKEVIČIUS, AURIMAS MARKEVIČIUS]. Šiuo metu jau parengta spaudai: *Dūkšto apylinkių tekstai* [parengė VYTAUTAS KARDELIS, numatoma išleisti netrukus], *Dusetų apylinkių tekstai* [parengė REGINA RINKAUSKIENĖ, nuamntoma išleisti 2010 m.]. Spaudai rengiami du nauji leidiniai: *Lazūnų šnekotos tekstai* [rengia NIJOLĖ TUOMIENĖ], *Jurbarko apylinkių tekstai* [rengia VILJA SAKALAUŠKIENĖ].

TARMIŲ DUOMENŲ SKAITMENINIMAS IR PAIEŠKOS SISTEMOS KŪRIMAS

Skenuojamos ir į skaitmeninę terpę perkeliamos Lietuvių kalbos atlaso kartotekos kortelės (nuskenuota apie 18 000 kortelių). Jos saugomos kompiuterio atmintyje ir kompaktinėse plokštelėse. Sukurta kortelių duomenų bazė ir paieškos sistema internete

[HTTP://KORTELES.MCH.MII.LT/PAIESKA.ASP](http://korteles.mch.mii.lt/paieska.asp), kuri nuolat tobulinama ir pildoma naujais įrašais. Ji yra sujungta su Didžiojo lietuvių kalbos žodyno elektronine versija [WWW.LKZ.LT](http://www.lkz.lt).

Projektui vadovauja dr. RIMA BACEVIČIŪTĖ.

ISTORINIŲ ETNINIŲ VIETOVARDŽIŲ DUOMENŲ BAZĖ

2004 m. Lietuvių kalbos institute Vardyno skyriuje buvo pradėtas vykdyti projektas *Istorinių etninių (Lietuvos paribio ir užribio) vietovardžių rinkimas ir jų elektroninis tvarkymas*, remiamas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos. Projekto iniciatoriai buvo dr. LAIMUTIS BILKIS ir dr. ALMA RAGAUSKAITĖ.

Projekto darbo esmę sudaro vietovardžių išrašymas iš Lietuvos paribio vietovių ir vietovių už dabartinės Lietuvos ribų XVI-XIX amžiaus rankraščių istorijos šaltinių – administracinio-juridinio pobūdžio dokumentų, bažnyčių knygų ir pan.

Nuo 2005 m. sukaupus didesnę surinktų vietovardžių kiekį, buvo pradėtas sudarinėti ir jų elektroninis sąvadas. Šiuo metu į duomenų bazę įvesta jau keliolika tūkstančių istorinių etninių vietovardžių. Tai yra pirmoji Vardyno skyriuje pradėta kaupti elektroninė istorinių vietovardžių duomenų bazė.

Istorinių vietovardžių rinkimas ir jų elektroninio sąvado sudarymas yra susijęs ir su mokslo tyrimais, ir su vietovardžių rinkimo darbais. Mokslo požiūriu labiausiai sietinas su Lietuvių kalbos institute Vardyno skyriuje rašomu *Lietuvos vietovardžių žodynu*, nes padės nustatyti į šį mokslo veikalą pateksiančių paribio ir užribio vietovardžių autentiškas formas bei kilmę; be to, surinkti vietovardžiai būtų ateityje rašomo istorinio Lietuvos vietovardžių žodyno dalis.

Yra kuriama istorinių etninių vietovardžių duomenų bazės internetinė prieiga. Projektas tęsiamas ir šiais metais. Projekto vadovė - dr. ALMA RAGAUSKAITĖ.

RENGIAMAS MOKSLINIS K. SIRVYDO „PUNKTŲ SAKYMŲ“ LEIDIMAS

Lietuvių kalbos institute rengiamas mokslinis K. Sirvydo „Punktų sakymų“ leidimas. Rengimo grupę sudaro lituanistė kalbininkė doc. dr. VIRGINIJA VASILIAUSKIENĖ, polonistė dr. KRISTINA RUTKOVSKAJA, literatūrologas dr. DARIUS KUOLYS. Numatoma pateikti „Punktų sakymų“ lietuviškos ir lenkiškos dalies perrašus, faksimilę ir indeksą. Taip pat planuojama parengti įvadinis straipsnius apie šio kalbos ir kultūros paminklo rašybą, gramatinę struktūrą, literatūrinę vertę, lenkiško verstinio teksto kalbos ypatumus.

Šiuo metu ypač intensyviai dirbama su Pensilvanijos universiteto (JAV) Annenbergo retų knygų ir rankraščių bibliotekos Spausdintų knygų skyriuje nuskenuotu K. Sirvydo „Punktais sakymų“ tekstu faksimiliniam leidimui.